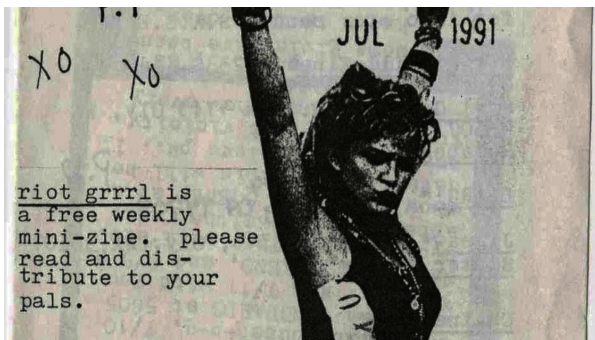

Punk, feminist politika ve queer kesişimler üzerine

Temmuz Süreyya Gürbüz

03.03.2021

İçindekiler

Bölüm I	4
Bölüm II	20
Punk olarak queer: LGBTQIA+ punk'a giriş	26
Şarkıları dinle	27
1970'ler/1980'ler	30
1990'lar/2000'ler	33
2010 sonrası	36

Bölüm I

Sizi dışlayan toplumun var olusunuz hakkında ne düşündüğünü önemsemek için oluşturduğunuz kalın deri, punk'ın yırtık deri ceketinden başkası değildir.

Punk gibi müzik etrafında şekillenen alt-kültürlerin tarih yazımında, popüler kültürün seçip gündeme taşıdığı grupların ve kişilerin etrafında dönen hikayeler, gündeme gelmeyen oluşumların görünürlüğünü azalttığı kadar alt-kültüre dair öznel deneyimle edinilen bilgi dağarcıklarının da yer altında kalmasına yol açar. Yer altında kalmak tercih olabildiği gibi tercih dışı bir dışarda kalma duygusuna da sebep olabilir. O yüzden alt-kültürü çoğulcu bir yerden düşünmek gerekir. Özellikle son yıllarda punk üzerine otobiyografik dokümanlar, röportajların derlendiği “sözlü tarih” kitapları, belgeseller ve akademik çalışmalar oldukça arttı ve bir kazı çalışması gibi devam ediyor. Bu literatür artışını, punk sahnelerin dünyanın birçok farklı yerinde çeşitlenişine paralel bir yanıt olarak okumak yanlış olmaz. Yayınevleri ve internet yayın kanalları punk'ın güncelliğine ikna olmuş görünüyor; örneğin

her hafta the Guardian’da punk ile ilintili bir haber ya da makale buluyoruz.¹

Geldiğimiz durum şöyle: Punk üstlenilip bırakılabilen politik bir kimlik olarak algılanabildiği gibi sanatsal, etik ya da pedagojik olarak da sahiplenilmeye alan açan sosyal bir kavram. Yine de punk’ın nasıl yaşanacağına, yapılacağına ya da çoktan öldüğüne dair otoriter söylemler karşımıza çıkmaya devam ediyor. 1970lerin sonunda farklı punk sahneleri özellikle Londra ve New York’ta patlak verdiğinde “orada olan” bazı insanlar için punk’ı bilmek, her yiğidin harcı değildir; nostaljiye dayanan bir statüdür. Dolayısıyla otoriterlerce bazı hikayelerin diğerlerinden daha önemli addedildiğini görürsünüz: Punk Londra’da Malcolm McLaren ve Vivienne Westwood’un deri-fetiş odaklı kıyafetler ve aksesuarlar ürettiği SEX butiğinin estetiğinde mi temellendi,

¹ Bunun önemli bir sebebi de genel olarak the Guardian gibi liberal medya kollarında yazan, Amerika’da Donald Trump, İngiltere’de Boris Johnson gibi popülist ve agresif politikacıların “düzen-bozan” bir söylem ürettiğini düşünen belli bir kesimin oluşması. Bu liberal merkez söylemin punk’ı Trump ile özdeşleştiren ve benimseyen tavrının, eleştirel solcu kesimin içinde kutuplaşma yaratma amacı güttüğünü söylemek yanlış olmaz. Örneğin, eski Sex Pistols üyesi John Lydon (Johnny Rotten lakabıyla ünlüydü), Trump ve Brexit destekçiliğiyle gündeme gelerek 1970’lerdeki punk ile günümüzdeki punk anlayışının nasıl değişimlere uğradığına dair tartışmalara da yol açmış oldu.

yoksa New York'taki Club CBGB's mekânında hippilerden sıkılıp sahnede ipini koparanlardan mı ortaya çıktı?

Cevap genelde hepsi ve tabii ki daha fazlasıdır. Yine de bu otoriter sesler ve aynı zamanda punk'ın başından beri ana akım müzik endüstrisi ile çatışma ve iş birliği arasında gidip gelen ilişkisi sebebiyle de bazı "bilinmesi gereken" hikayeler ve gruplar hâlâ punk üzerine tartışmalara hükmededurur. Sex Pistols (İngiltere), the Clash (İngiltere), Buzzcocks (İngiltere), the Ramones (Amerika) ya da Iggy Pop ve grubu the Stooges (Amerika) hikayeleri tekrar edildikçe kemikleşir; bu müzikleri bilmek "punk" bilmekle eşdeğer hale gelir. Bu 1970 sonuyla bitişmiş kemikleşme, aynı sahnelerde, mekanlarda, işgal evlerinde var olmuş başka hikayelerin dışta kalmasına sebep olur (bu büyük şehirlerin dışındaki daha küçük bölgelerde genelde işçi sınıfından çıkma punk damarlarının da). Aynı dönemden the Slits (İngiltere), the Raincoats (İngiltere), Jayne County (Amerika), Poly Styrene (İngiltere), Alice Bag (Amerika) gibi punk ve genel anlamda rock müziği etkilemiş kadınlara ve gruplarına artık eskisine oranla çok daha sık rastlıyoruz çünkü son 20 yılda feminist ve LGBTİ+ hareketlerinin temsil politikaları, punk'ın tarihselliğinde kadın ve queer punkların tekrar merkezleşmesini sağladı (ve tabii bu bitmiş bir çalışma değil).

Ladies Tea Party – Debbie Harry (Blondie), Viv Albertine (The Slits), Siouxsie Sioux, Chrissie Hynde (The Pretenders), Poly Styrene (X-Ray Spex) Pauline Black (The Selector) (soldan saĝa) Londra, Aĝustos 1980 (fotoĝraf: Michael Putland)

Punk'ta feminist politikalar dediğimde bahsettiğim alan, hem 70'lerin sonunda punk sahnelerinin göbeğinde punk'ın şekillenmesinde rol almış kadınların ve queerlerin kendi dışarıda bırakılmış hikayelerini punk tarihine dair dominant söylemin sirkülasyonuna sokma eylemlerini² hem de 1980'ler ve 1990'ların hardcore punk sahnesinin kadın ve queer

² Örnek olarak son on yılda kadınlar tarafından yayınlanan otobiyografilerin bestseller listelerine girerek popüler punk tarihçelerinin tekrar düşünülmesine önayak olmasını verebiliriz. Bu otobiyografilerden akla gelenlerden bazıları (maalesef hiçbirinin Türkçe çevirisi bulunmamakta):

- *Clothes, Clothes, Clothes. Music, Music, Music. Boys, Boys, Boys* (2014): The Slits'in gitaristi Viv Albertine'in 1970'ler Londra punk tarihçesini tekrar yazımı ve müzikle birleşip koparak ilerleyen öznel hikayesi. Yakın zamanda televizyon dizisi yapılacağına dair bir heyecan var; Albertine'in kitabı salt nostaljik değil aynı zamanda öznel olan politiktir çizgisinde.

- *Hunger Makes Me A Modern Girl* (2015) Sleater Kinney'in gitar-vokali Carrie Brownstein'in kitabı. Oregon'dan çıkma, müzikle kendini bulma, oldukça non-binary tınılar.

- Popüler indie punk grubu Against Me!'nin gitar-vokali Laura Jane Grace'in müzik dünyasında, popülerleşmeyle gelen "davayı satmak" ithamı ve trans deneyimlerini anlattığı *Tranny: Confessions of Punk Rock's Most Infamous Anarchist Sellout* (2016)

- Sonic Youth'un ikonik bas-vokali Kim Gordon'ın ikonik kitabı *Girl in A Band* (2015)

- Bu müzisyen otobiyografilerinin dışında Sara Marcus imzalı *Girls to the Front: The True Story of the Riot Grrrl Revolution* (2010) riot grrrl üzerine en kapsamlı kaynaklardan.

katılımcıları dışlayan erkek-egemen ortamına karşıt Amerika-merkezli *riot grrrl* ve Kanada-merkezli *queercore* akımlarını, son olarak da, son on yılda git-tikçe artan “güvenli sahneler” yaratma düsturuyula hareket eden Ladyfest gibi organizasyonları kapsı-yor. Kendi içinde de fraksiyonları olan bu hareket-leri, homojen bir alanmış gibi değil, yine punk’ın çoğul anlamlılığı içinde ele almak gerekir. Zira, riot grrrl kendi içinde siyah müzisyenlerin deneyimlerine açık olmayan bir yapı sergilediği yönünde eleştirili-yordu ve bu yapıya tepki olarak çıkan, beyaz olma-yan kadın ve queerlerin yazdığı fanzinler de şu an riot grrrl’ün içinde değerlendiriliyor.

Riot grrrl ve queercore’a geçmeden önce 1970’lere dair hatırlamak gereken bir nokta var. İşsizliğin ve 1968’in devrimci atmosferinden gelen akşamdan kalmalığın dönemi 1970’lerdeki ilk punk dalgasının toplumsal okumaları bu yazının kapsa-mını aşar fakat önemli bir özelliğinin, bedenlerin beyanında vuku bulan (asilikten öte) öfkeli bir du-yarsızlık olduğunu söylemek gerekir. Bu özellik, tam olarak aslında punk’ın queerliğini de ortaya çıkarır: Sizi dışlayan toplumun var oluşunuz hakkında ne düşündüğünü önemsememek için oluşturduğunuz kalın deri, punk’ın yırtık deri ceketinden başkası değildir. Bu beyanın demokratik yanı ise kendi içinde bir meta-beyanı olmasıdır, yani herhangi

bir araç veya bilgi gerektirmeden bedeni beyanın mekanizması yaparak, herkesin istediği beyanı yapabileceğini, yani DIY (-kendin-yap-) etiğini salık verir.

1970'lerin sonundaki ilk dalga punk hareketi içinde cinsiyet ve cinsellik anlamında bir çeşitlilik barındırır da³, punkların kamu spotu olarak çıkarıldığı televizyon programlarından tutun⁴, Malcolm

³ Londra'da 1976'da Roxy'deki punk konserlerini “neredeyse olduğu gibi” gösteren *the Punk Rock Movie*'de, ya da New York CBGB's'de geçen *Blank Generation* filminde, bu androjen tarzı gözlemlenmek mümkün olsa da filmlerin tam olarak ana akım nesneleştirme yöntemlerinden uzakta olduğunu da söyleyemiyoruz. Yine de ilk dalganın, androjenliği, içerdiği çeşitlilik ve henüz kuttuplaşmamış bir karışım halinde olması sebebiyle, farklılık üzerinden kurulan bir kimlik politikasına cevap veren bir genel profili olduğunu da söylemek zor. Bu tarz bir politikanın, daha sonraları punk'ın sadece belli erkek gruplarının özelinde anılmasından rahatsızlık duyan kadınların ve queer grupların tepkilerinden ve kendilerine alan açma pratiklerinden doğduğunu görüyoruz. Örneğin, 2016'da punk üzerine British Library'de yapılan bir organizasyonun sergisinde the Slits'in gitaristi Viv Albertine hayli yankı uyandıran bir protesto gerçekleştirmişti. Serginin sadece erkek gruplarından bahsettiği bölümünün üstünü çizerek kendi grubunu, X-Ray Spex'i ve Siouxsie and the Banshees'i eklemişti: <https://www.nme.com/news/music/the-slits-1188853>

⁴ BBC'nin kiliseyi de davet ederek zamanın “punk”larını masaya yatırdığı programı örnek verilebilir: https://www.youtube.com/watch?v=o652W7IfGvE&ab_channel=DeBZ

McLaren menajerliğinde ana akıma “yükselen” Sex Pistols’ın EMI plak şirketinin sözleşmesini imzalamasıyla tepe noktasına ulaşan punk görünürlüğü, punk’ın erkek gruplarıyla özdeşleşmesine sebep olan nedenlerden sayılabilir.⁵ Bu durumun bir başka izdüşümü de tamamen kadınlardan oluşan the Slits ve the Raincoats gibi grupların İngiltere medyasında post-punk başlığında anılması. Bu grupların müzik tarzları üzerinden punk rock’tan ayrıldığını gerekçelendirenler olsa da bu perspektif, tam da punk’ın gerçekten neyi kapsadığından ya da kapsayabileceğinden ziyade müzik tarzına indirgenmesine odaklanıyor. Punk’ın medyadaki

⁵ Sex Pistols’ın yeraltından ana akıma sıçrayan ve sıçradığı gibi düşüşe uğrayan sürecini en kapsamlı anlatan kitaplardan biri *England’s Dreaming*’in gay yazarı Jon Savage, hala bu döneme dair anlatılmamış çok şey olduğunu şöyle belirtir: “Punk rock hakkında henüz yazılmamış iki kitap var ve bu kitapları yazmak başka kitaplar gerektirir çünkü bu karmaşık bir konu. İlk kitap gay punk kitabı olurdu; birisi mutlaka bunu yazmalı. Diğeri ise punk’ın karanlık tarafıyla ilgili olurdu. Kelimenin kendisine gidelim: “punk” ne demek? Hapishanede götünden alan genç erkek demek. Bunu bir Amerikan radyosunda söylediğimde bana çok bozuldular. Ama doğrusu bu! Hareketin geldiği yer işte bu kadar basit. Bunu bildiğinizde, birçok punk rock grubu aptalca geliyor. Punk rock’taki maço luklar bir anda yersizleşiyor; punk rock’ı maço luk bakımından düşünmek bile acınası bir durum. ‘Punk’ gibi bir isimle maço bir hareket yaratılamaz.” (Worley M. *Fight Back: Punk, Politics and Resistance*, 312) Çeviri bana ait.

popüleritesinin düşüşünün ardından 80’lerde gelen post-punk ve hardcore punk akımları, bu ilk dalgadan aldıkları etik ve estetik fikirleri farklı yerlere taşıdı. Özellikle Amerika’daki 1980’lerde çıkan hardcore punk sahnesi ilk dalgadaki çeşitliliğin aksine oldukça homososyal sayılabilecek maskülen ve erkek egemen bir yapı sergiliyordu; bunun ötesinde hardcore sahnesi cinsel şiddetin arttığı, kadınların dışlandığı homofobik bir ortama da alan vermişti. Bu noktada Washington, Olympia’da tohumlarını atan riot grrrl akımını ve bu akımın pop grubu Spice Girls’e kadar uzanan “girl power” mottosunu, punk sahnesindeki cinsel şiddete ve dışlanmaya tepki gösteren kadınların kendi sahnelerini oluşturma çabasından bağımsız düşünemeyiz. Bu yazıda hardcore ve riot grrrl ilişkisinin çetrefilli tarihine girmemekle beraber, müzikal olarak bir o kadar benzeştiklerini de göz ardı etmemek gerekir. Bu yazıya eşlik eden playlist’te de bu karmaşık ilişkinin izlerini, özellikle Bikini Kill ve Babes in Toyland şarkılarında takip etmek mümkün.

Ladyfest Istanbul '18 (Poster: İpek Celeste -Painite Prints-)

Riot grrrl akımının da Amerika-merkezli “binmesi gereken” kemikleşmiş grupları (Bikini Kill, Bratmobile, Babes in Toyland, Sleater Kinney gibi) ve fanzinleri mevcuttur mevcut olmasına fakat aynı zamanda Batı merkezinden çıkarak Rusya’da, Türkiye’de, Brezilya’da lokalize olduğu yerlerin organizmasıyla birleşerek o da bölünerek çoğaldı denilebilir.⁶ Bu başkalaşmaların içinde özellikle fanzin kültürünün yeniden canlandığını, internet öncesi dönemde posta ve etkinlikler yoluyla dağıtılan riot grrrl fanzin estetiğinin internet üzerinde başka boyutlara vardığını da görüyoruz. 2018 ve 2019 yıllarında Chaos I Am Your Mistress kolektifi tarafından İstanbul’da organize edilen Ladyfest etkinliği feminist queer punk adına Türkiye’de bir ilkti. Hem sahnede Avrupa’dan Dream Nails (İngiltere) ve Twin Pigs (İsveç) feminist punk gruplarını ve Türkiye’den Secondhand Underpants ve Kim Ki O’yu bir araya getirdi hem de dramaqueer sanat derneği ve queer-anarşist oluşum

⁶ Brezilya’lı zinester (-fanzinci-) Larissa Oliveira’nın “Riot Grrrl is not dead: 50 bands that push movement forward” (Riot Grrrl ölmedi: hareketi ileri taşıyan 50 grup) derlemesi Kuzey Amerika ve Avrupa’nın ötesine geçen bir çeşitlilik içeriyor. Spotify listesine de bu derlemenin linkinden ulaşabilirsiniz: <https://larissa-1.medium.com/riot-grrrl-is-not-dead-50-bands-that-push-the-movement-forward-f399523b46f2>

“Heteroseksist Ablukaya Gedik: Queer-A” ile ortaklaştı. Bu oluşumlarla, fanzinlerin ve sanat işlerinin sergilenmesi, psikanaliz, akademide erkeklik, cinsel şiddetle mücadele ve deneysel sinema gibi konularda workshopların da organize edilmesiyle aktivizm ve estetiği birleştiren bir yapı kuruldu.⁷

Riot grrrl’e paralel gelişen, riot grrrl’ü de etkileyen queercore ise, riot grrrl’e benzer şekilde hardcore sahnesindeki homofobiden ve özellikle Kuzey Amerika’da eşcinsel evliliğinin yasallaşmasını LGBTI+ mücadelesinin hedef noktası olarak belirlemiş burjuva gay kültürüne de tepkiyle doğan “sahte” bir hareket(ti) – çünkü aslında yoktu. Queercore’u

⁷ Ladyfest 2018 ve Ladyfest 2019 etkinliklerine dair linkler: <http://www.zeroistanbul.com/etkinlikler/festival/2018/6/1/ladyfest-ist-18>

<https://bantmag.com/ladyfest-istanbul-2-karma-sergisini-gormek-icin-son-gun-24-mayis/>

<https://www.facebook.com/events/1963867440391182/>

Ladyfest’ten bahsetmişken, Londra’da Secondhand Underpants olarak 2019’da çaldığımız festival LOUD WOMEN oluşumunun arkasındaki isim Cassie Fox’la, Chaos I Am Your Mistress’in çıkardığı toplama albüm HERESY ve feminist punk hakkında Fulden’in yaptığı muhabbet de önerilir: <https://bantmag.com/feminist-punki-kutlayan-heresy-albumunun-serefine-secondhand-underpants-guttfu-muhabbeti/>

özel kılan taraf tam da bu başlangıcındaki sahtelik. Toronto’da G.B. Jones’un performatif kısa filmleri ve gerilla feminist punk grubu Fifth Column⁸ ve ünlü yeraltı gay ikonu-sinemacı Bruce LaBruce’un 8mm yarı-pornografik filmleriyle ortaklaşa başladı. Asıl bu ikilinin sanki Toronto’nun yeraltını kasıp kavuran bir alt-kültür varmış gibi “queercore” fikrini lanse ettikleri fanzinleri *J.D.’s*’in yayılarak San Francisco’da gay hardcore gruplarıyla birleşmesiyle gerçek bir ortama büründü.⁹

Riot grrrl ve queercore hareketlerinin Amerika ve Kanada merkezli ilk dalgaları 90larda kalmış olsa da bu iki hareketin organize olma ve üretme metotları, “Girls to the front” (kızlar öne) politikası¹⁰, queercore’un yerinden etme taktiği ve fetiş-tabu çizgisindeki cinselliklere odaklanan pornografik estetiği gü-

⁸ Spotify’da olmadığı için listeye ekleyemediğim “post-punk” olarak anılan Kanada’lı grup Fifth Column; Bruce LaBruce’un o dönemde 8mm kamerasıyla çektiği video klipleri “Like This”: https://www.youtube.com/watch?v=TH5IhO33kbQ&t=151s&ab_channel=GBJonesTown

⁹ Queercore hakkında etrafıca bir belgesel olan *Queercore: How To Punk A Revolution* (2017) bu mekanlar-arası akımı merak edenlere önerilir.

¹⁰ Riot grrrl’ün en bilinen gruplardan biri Bikini Kill. Bikini Kill dağıldıktan sonra elektronik ve dans öğelerine yönelerek önce the Julie Ruin sonra Le Tigre gruplarını kuran Kathleen Hanna, bu politikayı punk aktivizmine çevirmiş önemli bir figür. Punk konserlerinde dışta kalan kadınların da istediği gibi dans edip

nümüzde üstlenilmeye ve uygulanmaya devam ediyor. Bu yazı için yaptığım playlist, bu bahsettiğim izlekte 70'lerden 90'lara, 2020'lerden tekrar 80'lere müzik türlerinin ve bu oluşumların birbirlerini bir anti-kronoloji içinde etkilemesine örnek bir listeleme olarak düşünülebilir.

Spotify Linki: <https://open.spotify.com/playlist/6beBeJ964sIYruFBydMX8Y?si=eu3mh80USOumpXDD>

Başlı başına bir yazıya dönüşebileceği halde kısa notlarla geçiştireceğim¹¹ şarkı listesi üzerine birkaç kişisel not:

- Bu yazı için hazırladığım şarkı listesi görece öznel. Zira kendi grubum Secondhand Underpants'in içinde olduğu bir listeden bahsediyoruz. Yine de yukarıda bahsettiğim bazı kemik riot grrrl grupları, aynı zamanda yeni sayılabilecek az bilinen queer grupları (YAAWN, ST-

moshpit yapabilmesi için, kadınların öne erkeklerin arkaya geçmesini salık veriyordu. Bu metot hala birçok punk konserinde kadın ve queer müzisyenler tarafından uygulanıyor. *The Punk Singer* (2013) belgeseli, Kathleen Hanna'nın punk tarihindeki yerine, riot grrrl üzerine düşüncelerine ve aktivizmine dair iyi bir kaynak.

¹¹ Bu yazının ikinci bölümünde bu tarz bir "kapsayıcı" liste yapmanın zorluğuna tekrar değinilecek; ikinci bölüm, 2020 pride month (onur ayı) zamanı NPR dergisinde yayınlanmış queer punk hakkındaki bir yazının çevirisi ve farklı bir şarkı listesi formatı içerecek.

RAIGHT GIRL, Butch Baby), milyon dinleyicisi olup ruhunda hâlâ punk olduğunu düşündüğüm Savages gibi (listenin yüzde 90'ından daha prodüksiyon) bir grubu da içeriyor-uz.

- Yer almayan isimler ve gruplara dair: Patti Smith, Blondie ve Peaches, eklemeye çalışıp listenin içindeki akışa uyduramadığım ve de zaten çok ünlü isimler oldukları için eklemekten de gocunmadığım isimler. Tahmin edersiniz ki ekleyemediğim çok fazla grup ve isim var!
- The Shangri-Las'ın bir şarkısı ile başlıyor liste. Amerika 1960'lar. Bu şarkının da dahil olduğu ve beyaz kadınlardan oluşan bu grubu zamanın siyah kadın grubu olan The Dixie Cups ile birleştiren toplama albüm *The Dixie Cups Meet The Shangri-Las* Spotify'da bulunabilir. Pop girl + proto-punk.
- G.L.O.S.S.: Artık efsane haline gelmiş bir transfeminist hardcore grubu (2014-2016) – ne yazık ki dağıldılar. Şarkının girişindeki sözleri çevirmeden edemeyeceğim:

Bize kız olduğumuzu söylediler

Nasıl konuşacağımızı, giyineceğimizi, görüneceğimizi ve ağlayacağımızı

Bize kız olduğumuzu söylediler

Biz de kız hayatlarımızı sahiplendik

Şimdi de bize kız olmadığımızı söylüyorlar

Feminenliğimiz uygun değilmiş

Biz lanet olası geleceğin kızlarıyız

Bu boktan toplumun dışında yaşıyoruz

- Babes in Toyland – Blood grup arkadaşlarım Fulden ve Ceren’le Secondhand Underpants’i 2008’de ilk kurduğumuzda çaldığımız bir şarkıydı; bir cover kaydımızın olmasını dilerdim.
- Cosey Fanni Tutti: kült olmuş sanat dünyasında müzik endüstrinden çok daha fazla yer edinmiş, İngiltere’nin en fakir şehri Hull’dan çıkma, Throbbing Gristle’ın multi-enstrümancısı eski-porno-modeli (o dönemde biriktirdiği pornografik fotoğraflarıyla açtığı ve yasaklanan “Prostitution” (“Fahişelik”) sergisi 1970’lerde punk’a yol vermiş hareketlerden sayılabilir). Bu sanatçı punk’la arasına mesafe koyar. Yine de bu durum birçok

punk için bir ikon haline gelmiş olmasının önüne geçmez. Birkaç sene önce çıkardığı solo elektronik albümünden bir parça, bu listenin sonuna doğru punk’a etki etmiş bir sapak olarak eklendi. Bu arada o da yazdığı otobiyografik kitabı *Art Sex Music* (2017) ile bestseller olmuştur.

- Listenin ortalarında birtakım deneysel punklardan elektronik ve dans-punk’a doğru bir geçiş var; biraz da tetikleyici sözler içerebilir.

İkinci bölümde farklı bir listeye tekrar görüşmek üzere.

Bölüm II

“Punk” her zaman adı kötüye çıkmış meşguliyetleri olan veya sosyal normlardan sapan kişiyi tanımladı.

Team Dresch'in şarkısı "Fagetarian and Dyke" bu yazının queer punk listesinde yer alıyor. Görsel Kaynak: Jealous Butcher Records

Birinci bölüm, müzikal bir alt kültür olarak punk'ın başlama ve dallanıp budaklanma sürecinde cinsiyet kavramı ve feminist politika ile olan ilişkisine bakıyordu. Baskın punk tarihçelerinin dahil etme/dışlama mekanizmasında cinsiyetin nasıl bir rol oynadığına ve kadınların ve queerlerin bu mekanizmaları bozma politikalarına dair bir fikir vermeye çalışmıştım. Bu tarz bir çalışma cinsiyet, cinsellik, feminizm ve alt kültür ilişkilerini arka plan yaparken aslında alternatif punk oluşumlarını açığa çıkarıp bağımsız bir anlatı oluşturma amacı güdüyor. Dışlanma ve mağdur anlatıları, erkek egemen tarihçeleri yine yeniden odak noktası yapma riski taşır; hem dışlanma gerçekliğini esgeçmemeye hem de bu riskten kaçınmaya çalışan bu iki bölümlük yazının da dışlanma deneyimini bir atlama tahtası olarak gördüğünü söylemek yanlış olmaz. İlk bölüm bu açıdan kadınlar ve queerler tarafından yazılmış punk ve yeraltı müzikleri, külliyatları ve Türkiye'de organize edilmiş feminist punk etkinlik örnekleriyle kendine has bir kesişimsel tarihçe sunmaya çalışmıştı. Punk'ın kökenleri gereği bu iki bölümlük yazıdaki çoğu örnek Anglosakson fakat bu tarz çalışmalar aynı zamanda Anglosakson dünyayı kullanarak bu dünyanın ötesine geçen fikirler de üretme potansiyeli taşıyor.

Bu ikinci bölümün odak noktası olan çeviri ve playlist'e geçmeden önce, geriye dönük değinmek istediğim bir anekdot daha var. İlk yazının şu sloganıyla alakalı: "Sizi dışlayan toplumun var oluşunuz hakkında ne düşündüğünü önemsememek için oluşturdüğünüz kalın deri, punk'ın yırtık deri ceketinden başkası değildir." Bu ikinci bölümün playlist'inde bulunan siyah deri cekete atıfta bulunan en ünlü gay punk gruplardan biri Pansy Division'ın şarkısından da anlaşılacağı üzere, deri ceketin ikonik bir konumu var. Dolayısıyla bu ikonik konumdan yararlanarak yazdığım sloganvari cümleye gelen bir eleştiriye yer vermek adına buraya ekliyorum: Hayvanların derisinden insanlara moda üretmeyi normalleştiren giysi endüstrisiyle punk'ın bir sıkıntısı yok mudur? Punk'ın modayla olan çarpık ilişkisi ve punk alt kültürünün bu "isyan" ve rock 'n' roll estetiğindeki yeri bu yazının kapsamını aşıyor (bu mevzu da başka çalışmalar için bir atlama tahtası olabilir). Fakat kapitalist moda sektörünün hayvanların sömürülmesi üzerine kurulan üretim koşullarına kadar giden bu bağlam, aslında bize alt kültürlerin de kendi "isyan" estetiğinde sömürü odaklı sistemin ekmeğine yağ süren detaylar barındırabildiğini hatırlatıyor. İsyan ikonografisinin ya da modasının, bir parçası olarak deri ceketin, tam da ilk yazının headline'ı olmaya hak kazanması karşı-kültürlerin ana-akımla

olan paradoksal ilişkisine dair bir işaret olarak düşünülebilir.

Akademik çalışmaların akademinin klik ortamının dışına, daha ulaşılabilir mecralara taşmasına etkili bir örnek olarak aşağıdaki çeviri, aslında ilk bölümü yazmama önyak olan metindir. Bu yazı, 2020’de Amerika’nın popüler alternatif müzik ve haber kanalı NPR’da çıktı.⁽¹⁾ Siyah Hayatlar Önemlidir (*Black Lives Matter*) hareketiyle Onur Ayı’nın (*Pride Month*) kesiştiği bir dönemde iki Amerikalı siyah kültürel çalışmalar akademisyeni tarafından yazılan bu aşağıdaki metin, aslında bu akademisyenlerin kültür, kimlik ve queer teori alanında akademik çalışmalarının popüler medyaya uyması için damıtılmış bir örneği. Yazarlardan biri Jayna Brown, Britanya’da Poly Styrene ve Annabella Lwin gibi beyaz olmayan figürlerin Britanya punk’ının beyaz kültüründeki yeri gibi genel olarak cinsiyet ve etnisite odaklı kültürel çalışmaların kesişiminde konumlanan araştırmalar yapıyor. Metnin diğer yazarı, Tavia Nyong’o ise gay ve Afrikan-Amerikan yeraltı kültürünün punk’la kesişimlerini hem dil hem de görsel temsil alanında

(1) Yazının orijinal versiyonu için: <https://www.npr.org/2020/06/15/876087623/queer-as-punk-a-guide-to-lgbtqia-punk?t=1621880093156>

inceleyen çalışmalarıyla beyaz ve heteroseksüel odaklı ana akım tarih yazımlarının problemlerini ortaya çıkaran akademisyenlerden biri. Bu iki yazarın aynı zamanda “Punk ve Punk’ın Ölümden Sonraki Yaşamı” isimli makale derlemeleri mevcut.⁽²⁾ Bütün bu çalışmalar göz önüne alındığında, aşağıdaki çeviri aslında büyük bir külliyyatın sadece en popüler örneklerinden yola çıkarak oluşturulmuş bir prototip. Punk ve queer’in içiçeliğine odaklanması bir yana keşişimsellik (*intersectionality*) kavramının⁽³⁾ feminist politikalarca neden önemli olduğına dair de fikir veriyor. Zira, heteronormatif ve erkek egemen toplumun içinde tüm ayrımcı ve dışlayıcı mekanizmalara rağmen kendi alanlarını yaratan üretken öznelerin ve kolektiflerin pratikleri, belli sınırlı feminizmlerin diretebildiğı homojen bir tek seslilikten ziyade farklılıktan doğan bir okseslilik içeriıyor. Sonuç olarak bu tarz pratiklerden biri olan

(2) Bu derleme 2013’te Social Text dergisinin punk üzerine özel bir sayısı olarak basıldı. Bu sayının linki: [https://read.dukeupress.edu/social-text/issue/31/3%20\(116\)](https://read.dukeupress.edu/social-text/issue/31/3%20(116))

(3) Keřiřimsellik kavramına dair özet bir açıklama için: <https://feministbelleg.org/kesisimsellik/>

Bunun dışında keşişimsellik üzerine çokça kaynak mevcut; ana akım diyebileceğimiz feminist bir platform olan Everyday Feminism’de yayınlanan keşişimsellik üzerine bir yazının Türkçe çevirisi için: <https://kaosgl.org/haber/feminizmimiz-neden-kesisimsel-olmalı>

punk'a bakan bu iki yazı da bir kesişimsellik etüdü olarak yazıldı, diyerek çeviriye geçiyorum.

Punk olarak queer: LGBTQIA+ punk'a giriş

Punk rock'ın 101 orijin hikayesi vardır ve çoğu doğrudur. Ne de olsa punk rock, sayısız yerel sahnedan kaynak alıyor ve aynı zamanda müziğin kendisi kadar icra edildiği mekanlardan, performansa katkıda bulunan kitle ve dinleyicilerden, giysilerden, tarzdan ve politik dünya görüşlerinden de oluşuyor. Punk her zaman dışlanan cinselliklerle bir yakınlık içindeydi; Sex Pistols'ın bondage kıyafetleri ve bu kıyafetlerin satıldığı Vivienne Westwood, Malcolm McLaren'ın meşhur King's Road'daki butikleri SEX ve Buzzcocks'ın panseksüel marşı "Orgasm Addict" (Orgazm Bağlımlısı) örneklerindeki gibi. "Queer punk" terimi bu durumda gereksiz bir tamlama gibi görünebilir; eğer kavgacı, aşırı, gereğini ve haddini "aşan" ifadeleri avazınız çıktığı kadar bağırarak punk'ı punk ve queer'i queer yapan şeyler olmasaydı.

Şarkıları dinle

Bu arada “punk” teriminin queer tarihi, onun güncel müzikteki yerinin çok daha öncesine dayanır. “Punk” her zaman adı kötüye çıkmış meşguliyetleri olan veya sosyal normlardan sapan kişiyi tanımladı. Shakespeare’in İngilizcesi’nde punk önce kadın fahişe anlamına geliyordu; sonradan ise yaşça büyük erkeklere seks satan genç erkeği de anlamlarının arasına kattı. Yani punk ve queer arka sokaklarda birleşti. Punk rock bu “iğrençlik” statüsünü bağrına basar. Bu statüyü kutlar ve onu reddeden toplumu reddeder. Tamamen kötü davranmakla, anarşiyle, anti-sosyallik ve gürültüyle ilgilidir. İnsanı donuklaştıran, iki yüzlü normatif baskılardan özgürleşmeyi talep etmekle ilgilenir. Diğer bir deyişle, punk kuirdir.

Punk sahneleri, en azından ilk dönemlerinde, heterojen olma eğilimindeydiler. Yaratıcıları velvelecî kalabalıklar ve avam kesimdi. Herkese açıktı. Fakat bu sahneler homofobik, seksist ve ırkçı unsurlarla da boğuşuyordu. Queer cinselliğini, vurucu ve aşağılayıcı sözler üretmek için kullanan çokça hetero punk vardı. Punklar sahnede ırkçılık ve faşizmle de yüzleşmek zorunda kaldılar. Ciddi vakalar vardı; örnek olarak 1980’lerde beyaz üstünlük yanlısı örgütlerin, kaleleri olan Kuzey California’dan San Francisco’ya gelerek buradaki dazlaklarla (skinhead) iletişime

geçmelerini verebiliriz. San Francisco sahnesi için felaket bir durumdu ama queer ve trans punklar alanlarını bırakmayı reddetti ve kendi sahnelerini kurdular. Toronto'dan çıkma G.B. Jones ve Bruce La Bruce'un fanzini *J.D. 's* gibi Do-it-Yourself (*DIY* – Kendin-Yap) yayınlar, internet öncesi dönemde queer punk dünyalar yaratmanın eleştirel bir yoluydu. Queercore ve riot grrrl, ana akım LGBT örgütlenmelerin baskıcı homonormatif eğilimlerine de direndi. Penny Arcade 2017'de çıkan belgesel *Queercore: How to Punk a Revolution*'da (Queercore: Devrimi Punklamak), “Kaybedenler, ucubeler ve sapkınlar bu akımı başlattı, kontrol manyakları değil,” der.

Queerler ve punklar televizyon kanalları tarafından onaylanmayı, kurumsal finansörlerin desteğini veya polisin korumasını istemez. Punk'ın anahtar prensibi hep DIY oldu. Herkes müzisyen veya sanatçı olabilir. Her şey kapılmak için, parçalanmak ve yeniden yapılmak için, tercihen araba boyasıyla. Mekanları herhangi bir yer olabilirdi. Mağaza önleri, terk edilmiş bira fabrikalarından tutun da bu gibi işgal alanlarına yumuşak bakan bir sahibi olan yerel gece kulübüne kadar. Örneğin The Deaf Club, San Francisco'da punk gruplarının çalmasına alan açan bir işitme engelliler okuluydu, çünkü gürültü onları rahatsız etmiyordu. Elbette her zaman punk'ın pa-

zarlanabilirliğinin farkında olan birileri olmuştur; fakat punk rock'ın durmaksızın değişen, piyasanın ötesinde kalabilen ya da piyasadan punk'ı geri alıp yenisinden kullanabilen tuhaf bir yapısı vardır. Ve tabii ana akımda popüler olmalarına rağmen, Georgia eyaletinin Athens şehrinden çıkma The B-52s gibi queer yanlarını ve dinleyicilerini hâlâ koruyan gruplar var.

Queer punk rock; öfkeli, eğlenceli, ironik, ölüme ciddi, politik ve titiz bir duyarsızlık içindedir. Fakat her zaman sorguluyordur. Her şeyi kapsayan bir şarkı listesi oluşturmaya çalışırken hayli zorlandık, ta ki böyle bir listenin var olamayacağını veya var olmaması gerektiğini fark edene kadar. İki punk hayranı siyah eleştirmen olarak bu çalma listesini, beyaz üstünlüğüne karşı toplumsal ayaklanma yaşadığımız bir dönemde oluşturduğumuzu da belirtmeden geçemezdik. Şimdilerde bir klasik haline gelmiş *Afro-Punk* gibi belgeseller, ağırlıklı olarak beyaz bir sahnede siyah olmanın çelişkilerinin derinlemesine iniyor ve çıkışlarından bu yana birçok grup – birçoğu aşağıdaki listede – punk'ın siyah köklerini geri talep ediyor. Los Angeles'in efsanevi drag ikonu Vaginal Davis, ismini, siyah Marksist devrimci Angela Davis'ten aldı. Ve hazır Pride ayındayken, Stonewall'un polis-karşıtı bir isyan olduğunu ve Silvia Rivera ve Marsha P. Johnson gibi beyaz-olmayan trans kadınların bu sokak isyanında başı çektiğini kendi-

mize hatırlatmakta fayda var. Bildiğimiz dünya yıkılacaktır, punk öfkesi ve enerjisi bize her zaman medeniyeti mahvetme ve yeni dünyalar inşa etme yeteneğimiz olduğunu hatırlatıyor.

Bu liste kronolojik olarak düzenlendi, çünkü queer punk, punk'ın alışlagelmiş öncesi ve sonrası kategorilerine göre farklı bir zaman çizelgesine sahip. Punk rock'ın kendisini yeniden sınıflandırmamızı sağlayan şey, queer punk'ın jeneolojisini düşünmekten geçiyor.

Bu listeyi Spotify veya Apple Music'ten dinleyebilirsiniz.

Spotify: <https://open.spotify.com/playlist/2oWhg48OKt3679bndV7uz9>

Apple Music: <https://music.apple.com/us/playlist/starter-kit-queer-punk/pl.43c6bb0b494048b897920f5da8>

1970'ler/1980'ler

The Slits, “Typical Girls”

Belki de en tanınmış kadın punk rock grubu olan The Slits, iki yedi'yi çakıştıran sihirli yıl 1977'de kuruldu. Ari Up, Palmolive, Tessa Pollitt ve Viv Albertine, aksiyonlarını sokaklara taşıyan ve birbirlerini tamamlayan performansçılardı, tıpkı bir bankanın kapısında giysilerini değiştirdikleri sırada onları öküz gibi izleyen hem tahrik hem rahatsız olmuş er-

kekleri haras ettikleri zamanlar gibi. Müzikal olarak, “Typical Girls” şarkısı, Jamaika-İngiliz dub müziğiyle punk rock arasındaki akrabalığı temsil eder.

The Ramones, “53rd and 3rd”

Punk’ın kurucu gruplardan biri Ramones’un başçısı Dee Dee Ramone tarafından yazılan, Manhattan’ın erkek fahişeliğiyle ünlü bölgesine bir atıf olarak “53rd and 3rd” şarkısı, söylentilere göre Dee Dee’nin bu adı çarkla anılan bölgede kendisinin “numara çevirme” ama “kimsenin seçmediği oğlan” olma deneyimlerine dayanıyormuş.

Jayne County, “Man Enough to Be a Woman”

Jayne County bir Warhol süperstarı ve Manhattan’ın merkezindeki 1970’lerin ünlü kulübü Max’s Kansas City sahnesinin dayanak noktasıydı. DeneySEL tiyatroyla da ilişkisi olan County, New York punk sahnesinin en görünür ve duyulur trans performansçısıydı. (Not: County halen punk müzik üretimine ve sanat işlerini sergilemeye devam ediyor.)

Nervous Gender, “Confession”

Los Angeles punk sahnesinin efsanesi Nervous Gender, ikonik androjen gitarist ve vokalisti Phranc ve “Confession” gibi kıskırtıcı şarkılarındaki sapkın sahne gösterileriyle hatırlanıyor.

Castration Squad, “The X-Girlfriend”

Bas gitarda The Bags’dan Alice Bag’in ve Nervous Gender’dan Phranc’ın arada sırada katıldığı

Castration Squad, hiçbir kayıt çıkarmamasına rağmen 1970'lerin sonlarında Los Angeles'tan çıkma etkili kadın punk grubuydu. "The X-Girlfriend" gibi şarkılarının canlı görüntüleri ve demoları, on yıllar sonra riot grrrl ve queercore gibi hareketleri nasıl etkilediklerini açıklamaya yetiyor.

The B-52s, "Lava"

The B-52s, yüzyıl ortası popunu, punk rock ve camp kültürüyle eşit derecede harmanlayan müziğiyle belki de bu yelpazede en tanınan gruptur. Grubun ilk single'ı "Rock Lobster" ve "Private Idaho" listelerde yer alan hit şarkılar olsa da grubun yıllar boyunca aynı ölçüde insanlara ulaşan birçok şarkısı bulunmakta. Grubun aşk, spunk (-argoda sperm-) ve orgazm şarkısı "Lava", 1979'da piyasaya sürülen The B-52s'in adını taşıyan ilk albümünden.

Au Pairs, "Diet"

Au Pairs, 1978'de İngiltere'nin Birmingham kentinde, lezbiyen vokalisti Leslie Wood ile birlikte kuruldu. 1981 tarihli "Playing with a Different Sex" albümü klasiktir; Woods'un unutulmaz radikal feminist sözleri zaman tanımaz.

Pansy Division, "Fem in a Black Leather Jacket"

Eğlenceyi seven Bay Area gay rock gruplarının başlıcası Pansy Division, 1990'larda Green Day ile

turneye çıktığında kitlelere homopunk'ı tanıtmış oldu.

Pedro, Muriel, and Esther, “Closet Case”

LA'den Berlin'e geçiş yapan drag efsanesi Vaginal Davis, 1970'lerden beri The Afro Sisters, Choluta! Ve Black Fag gibi efsanevi yeraltı gruplarına öncülük etmiştir. PME bir Davis queercore vintage ürünüdür; “Closet Case” şarkısının ahenksizliği ise asıl Davis'in José Muñoz'un “terörist drag” olarak adlandırdığı şeyi gerçekleştirmesiyle yoğunluğa kavuşur: beyaz maskülen gücü temsil eden Davis'in alter egosu PEM, beyaz üstünlüğünü kendi heybetli siyah mevcudiyetiyle parodikleştirir.

1990'lar/2000'ler

Team Dresch, “Fagetarian and Dyke”

1990'da kurulan queercore grubu Team Dresch (ismini kurucusu Donna Dresch'den alıyor) erkeklige laf soka cinsel abeslikleriyle ünlüydü. Grup, 2019'da bir turne için yeniden bir araya geldi ve popüler talebe yanıt olarak albüm kataloğunu yeniden yayınladı. Müzikleri her zaman tortulaşmış cinsiyet ve cinsellik kavramlarını bozmakla ilgilidir; “dyke” (-sevici-) gibi terimleri geri talep etmek, ölçülü ve muhafazakâr lezbiyenlerle siyasi bir kopuş anlamına geliyordu.

Limp Wrist, “I Love Hardcore Boys / I Love Boys Hardcore”

Los Crudos’un da ana vokali Martin Sorrondeguy’un önderliğinde, hem Latinx hem de queer meseleleri hardcore sahnesine taşıyan, bir dakikalık bozgun uğratımı, hardcore straight-edge harikası, Limp Wrist.

Skunk Anansie, “Intellectualize My Blackness”

Hiçbir tür etiketi, İngiltere’li grup Skunk Anansie’nin solisti Skin’in (Devorak Anne Dyer ismiyle doğdu) güçlü sesini tanımlamaya yetmez. Gel gör ki tavır ve politikada o tamamen bir punk. “Weak” şarkısı grubun ilk albümü Paranoid and Sunburnt (1995)’ün hala en bilinen şarkısı, ancak listeye aldığımız jilet gibi kesen “Intellectualize My Blackness” (-Siyahlığımı Entelektüelize Et-), açık biseksüel Skin’in Britpop dönemine getirdiği yoğun politik öfkeyi açığa vuruyor.

Bikini Kill, “Rebel Girl”

1990 yılında Olympia, Washington’da kurulan riot grrrl sahnesinin ikonik grubunun ikonik şarkısı.

Sleater-Kinney, “I Wanna Be Your Joey Ramone”

Olympia, Washington sahnesinden ortaya çıkan belki de en etkili grup Sleater Kinney’den Corin Tucker ve Carrie Brownstein ikilisi, eleştirilenlerce övülen ikinci albümleri Call The Doctor’la, 1990’la-

rın “rock and roll kraliçeleri” olmanın ne anlama geldiğini yeniden tanımlarken, “I Wanna Be Your Ramone” parçasıyla punk efsanesine [Ramones] de şapka attılar.

Gossip, ”Standing in the Way of Control”

Gossip’i Olympia, Washington sahnesinde anında öne çıkaran Beth Ditto’nun güçlü vokalleri, üçüncü albümlerine ismini veren bu şarkıda tam olarak sergileniyor.

Le Tigre, “Deceptacon”

Bompalompalomp’tan pomp’u kimin aldığını asla bilemeyebiliriz, ama belki de gerçekten bunu bilmeye ihtiyacımız yoktu. Kathleen Hanna’nın Bikini Kill’den bir sonraki grubu olan Le Tigre’nin sound’u, pop’un koşullarını sürdürerek girl power (-kız gücü-) mottosunun ana akım tarafından benimsenmesine de bulaşıcı bir kalça vuruşunda bulundu.

Erase Errata, ”Tongue Tied”

Daha genç gruplarımızdan biri olan Erase Errata, 1999’da San Francisco’da kuruldu. “Tongue Tied” (-Düğümlenen Dil-) parçası 2001’de çıkan ilk albümlerinden.

Tamar-kali, ”Boot”

Tamar-kali, James Spooner’ın 2003 yapımı *Afro-Punk* belgeselinde unutulmaz bir varlıktı ve müziği, bir nesil queer ve gender-nonconforming (-cinsiyet

bozucu-) siyah femlere punk'ta seslerini bulmaları için ilham vermeye devam etti. "Boot" ilk EP'si Ge-echee Goddess Hardcore Warrior'dan.

2010 sonrası

The Soft Pink Truth, "I Owe it to the Girls"

Punk'a saygı duruşunda bulunma akımını devam ettiren Matmos grubundan Drew Daniels, Florida'dan Teddy ve Frat Girls'ün "I Owe it to the Girls" (-kızlara borçluyum-) şarkısını solo olarak coverlarken, şarkının meşum fısıltılarını ve çığlıklarını glitch elektro-house'a dönüştürüyor.

Kalup Linzy, "Asshole"

Stuckey, Fla.'dan selam çakan video ve performans sanatçısı Kalup Linzy, Millie Jackson gibi R&B rapçilerin ve vokalistlerin müstehcen geleneğinden yararlanan, genellikle sadece kendisini ve klavyesini içeren kapsamlı bir lo-fi müzik kataloğuna sahip.

Worriers, "Yes All Cops"

Worriers, 2011 yılında Brooklyn'de sanatçı Lauren Denitzio tarafından kuruldu ve bu 2015 parçası, queerliğin ne anlama gelebileceğinin değişen terimlerini yansıtıyor. "Yes All Cops" ile Worriers bize kıyamet zamanlarımız için bir şarkı veriyor ve bizi queer ve siyah aktivizm tarihine bağlıyor.

Anarşist Kütüphane

Temmuz Süreyya Gürbüz
Punk, feminist politika ve queer kesişimler üzerine
03.03.2021

19.05.2022 tarihinde şuradan alındı:
catlazzemin.com

tr.anarchistlibraries.net